

Informes de seguiment de la pandèmia de covid-19 a països i regions del Sud Global Nº 15

20 de juliol de 2020

Els assentaments informals a l'Àfrica Subsahariana

Els assentaments informals es defineixen segons el programa *UN Habitat*, com aquelles zones residencials on s'han construït habitatges de manera irregular que no compleixen amb les normes de planificació i construcció vigents. Per tant, els assentaments informals, són intrínsecament part de l'economia informal d'un país ja que es troben fora de la regulació governamental i conseqüentment no estan protegits ni controlats per aquest. En la majoria dels casos, els assentaments informals tampoc disposen d'accés a serveis públics com l'aigua potable, el sanejament, l'electricitat, el gas o la recollida de residus.

La manca d'accés a infraestructura bàsica, que sovint està motivada també per la gran concentració d'habitatges i persones en un espai reduït, deriva en que els habitants dels assentaments informals siguin més vulnerables a fenòmens naturals com les inundacions, la calor extrema, així com a la propagació de malalties com la malària, la tuberculosi, i ara, la covid-19. De la mateixa manera aquesta gran concentració de persones i la manca d'infraestructures de sanejament deriven en una impossibilitat de complir les mesures preventives per a la propagació del virus SARS-CoV-2 recomanades per l'*Organització Mundial de la Salut (OMS)*: mantenir un metre de distància entre persones i rentar-se les mans sovint (OMS, 2020).

Per la pròpia naturalesa informal dels assentaments, és difícil estimar el seu número així com els habitants que hi viuen. Tanmateix la *Universitat de Chicago* a través de la base de dades GIS de codi obert d'*OpenStreetMap* porta a terme el projecte *Million Neighbourhoods* on localitza les zones habitades que tenen més (blau) o menys (vermell) accés a infraestructures urbanes com carrers i carreteres. D'aquesta manera estima que les àrees amb accés més limitat a aquestes infraestructures són les que tenen una major densitat d'assentaments informals.

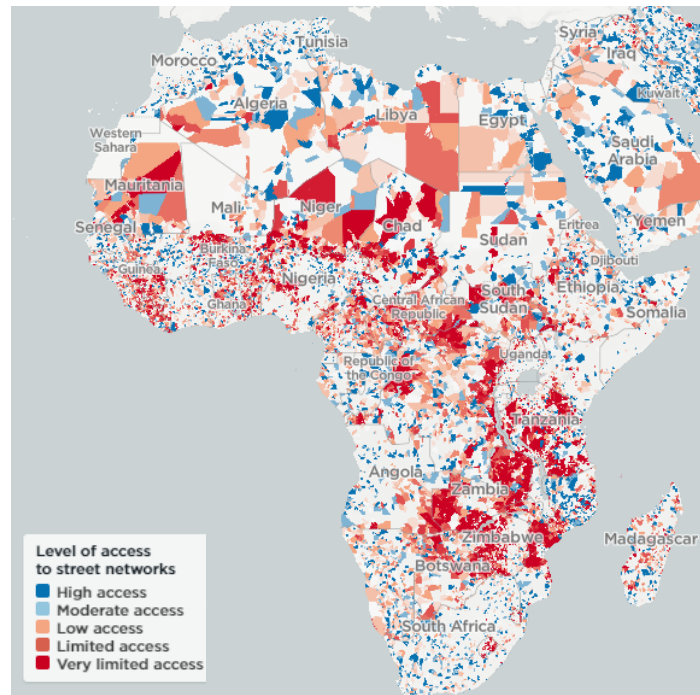

Figura 1. Accés a infraestructures urbanes a l'Àfrica. Font: University of Chicago.

Les característiques urbanístiques i d'habitatge dels assentaments informals, així com la població que hi viu, són contextualment molt diferents. A l'Àfrica Subsahariana, segons *l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OECD, sigles en anglès)* la meitat de la població viu en assentaments informals (OECD, 2020). Aquests estan habitats per ciutadans locals amb un nivell socioeconòmic baix, desplaçats interns o refugiats i sol·licitants d'asil. Per exemple, segons el *Centre de Monitoratge de Desplaçats Interns (IDMC, sigles en anglès)* la inestabilitat política de la República Democràtica del Congo ha generat un total de 5,5 milions de desplaçats interns al país des de 1990. Àdhuc, al nord-est de Nigèria degut a la violència del grup jihadista *Boko Haram* i a les tensions existents entre diferents grups ètnics actualment 2,5 milions de persones són desplaçades internes.

Per tant, durant els mesos de confinament els habitants dels assentaments informals per una banda no han pogut complir les mesures de prevenció recomanades i per altre banda, tot i que en graus molt diferents en funció del país i la situació legal de les persones al país, han vist com la seva situació socioeconòmica es tornava cada vegada més vulnerable.

Per exemple a Gabon, a mitjans d'abril dies després d'imposar les mesures de confinament, els habitants d'un dels barris d'assentaments informals de Libreville, la capital, van realitzar diverses assentades en punts de control militar. Exigien al govern que les mesures d'assistència acordades durant el confinament arribessin a tothom ja que molts no estan registrats a enlloc i no tindrien doncs accés al suport esperat.

A Etiòpia, diferents migrants econòmics que viuen en assentaments informals expressen, a través del diària kenyà *Daily Nation*, que se senten desprotegits i indefensos davant el virus per que viuen aglutinats i comparteixen lavabos i dutxes entre molts. També estan espantats per que donat el cas que s'infectessin, no tindrien els mitjans per tractar-se ja que molts es troben en situació irregular al país.

A Madagascar, el diari *Midi Madagasikara* denuncia la forta estigmatització que ha causat el fet que el govern fes públiques les àrees on hi havia més casos covid-19. És el cas d'un barri perifèric de la capital Antananarivo, format bàsicament per assentaments informals i on els seus habitants denuncien que per ser d'aquest barri estant perdent la feina i els seus fills estan sent expulsats temporalment de l'escola.

La República d'Uganda, després de Turquia i Pakistan, és el país que més refugiats acull del món, 1,2 milions. Aquests viuen en camps de refugiats gestionats per l'ACNUR, com a refugiats urbans a les ciutats i en assentaments informals (IOM, 2020). Degut al tancament de les escoles al país, molts infants refugiats s'han quedat sense accés a l'educació ja que aquesta ha passat a ser a través de la radio o el televisor i en molts casos no en disposen. A més a més, aquests programes d'ensenyament s'emeten en la llengua majoritària de cada zona del país (idiomes de la família Bantu, Nilòtic, Sudànic Central o Kuliak) el quals les persones refugiades no coneixen i per tant no se'n poden beneficiar.

A la província de Dafur Occidental, a l'oest del Sudan, la *Xarxa de Dafur Occidental per a la Protecció de Dones Desplaçades* realitza campanyes de sensibilització sobre mesures de prevenció per a la propagació de la covid-19 en els assentaments informals de la regió. I és que, la majoria d'aquests no tenen accés a la radio, el televisor o la internet i estan totalment desinformatats. La *Xarxa* també demana al govern regional que distribueixi aliments i kits d'higiene per a una població que ja no pot sortir de l'assentament per realitzar treball informal i no té els mitjans per complir les mesures de prevenció.

La composició i la situació dels assentaments informals de l'Àfrica Subsahariana és diversa i variada. Tanmateix, l'alta densitat d'habitants, la manca d'infraestructura urbana i de sanejament així com la irregularitat en la que es viu són factors comuns que dificulten el compliment de les mesures de prevenció de la covid-19 i empitjoren les conseqüències socioeconòmiques del confinament i la pandèmia.

Referències:

University of Chicago. Million Neighborhoods. 2020. Disponible: <https://miurban.uchicago.edu/2019/11/14/millionneighborhoodsmap/>

Organització Mundial de la Salut (OMS). Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public. 2020. Disponible: <https://www.who.int/es/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>

Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OECD). Fighting COVID-19 in Africa's informal settlements. 2020. Disponible: <https://oecd-development-matters.org/2020/06/05/fighting-covid-19-in-africas-informal-settlements/>

International Organization of Migration. World Migration Report 2020. 2020. Disponible: <https://www.iom.int/wmr/>

Des del grup de recerca BIOCÒM-SC de la Universitat Politècnica de Catalunya per una banda estem en contacte amb diferents grups de recerca i oficines governamentals per tal de treballar conjuntament en la predicció de l'evolució de la pandèmia COVID-19. Per altra banda portem a terme un seguiment dels mitjans de comunicació de 35 països africans i 9 països llatinoamericans complementats amb entrevistes a especialistes en les zones estudiades.

<https://biocomsc.upc.edu/en/covid-19>